

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Commentarius in universam Aristotelis - Cod. Ettenheim-Münster 157

Aristoteles

[S.l.], 1611

Capvt Primvm De Signis

[urn:nbn:de:bsz:31-117375](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-117375)

Græci unum tñ librum faciunt: Latini uero quos et nos
leg par 2, eum in duos distemperant, in quorum primo
per 3 capita agit Arist. de enunciatione uocali:
eig partes Genus, Proprietates, ac nonnullas diuisio
nes explicari. In altero quem in 4. capita seuerunt
alias eigde enunciationis diuisiones tradit uig metho
dū nos ita sequemur ut hū ea q Fon. partim in q.
partim in 3. Inst. lib. ex Arist. satis explicata de
summit omiffuri sumus.

CAPVT PRIMVM. DE SIGNIS.

In prima cap. parte profatur Aristoteles se in hac opere.
doctrinam qd sit nomen et qd uerbum. Deinde qd sit ^{Art in h. c. q. do}
Oratio et enunciatio, eigz species affirmatio et negatio. ^{enuntiatio tradit}
In reliqua capitis parte seq. docet. Primum, ea qd ^{q. sunt in uocis}
quæ sunt in uoce sunt nota ea tñ quæ sunt in aia
passionum. Per passiones onteelligit concepty q ^{quid intelli}
proxime et onmediate per uoces orō prolatas denotan ^{gat Arist. p. pass}
tuo et significantur, ^{tionem!} ut ex eoi contentia etiam
docet Fon. l. 1. Inst. c. 7 et 10. Vocantur prop
terea passiones qd dum ^{quære quæst} intellit, quo da modo ^{uocant passiones.}
pati dicitur a ^{quæst} pñtis, sicut etiam ^{uocant} sentit, ab
iisdem dicitur pati ab ^{uocant} obiecto obiecto quæ percipit

Adm. doc. Secundū ea q̄ scribuntur sunt notes eorū q̄ sunt in
 quā scribuntur p̄tore. *Secū* ē: quā in voces proximā et immēdiatē
 notes eorū q̄ in vocib^{us} significant ai passiones seu concepty ita scriptura
 p̄ximē et immēdiatē significat voces, ul̄ etiā
Adm. doc. Doct. Fon. l. c. *Terzian*, inter scripta,
 Concepty naturaliter et p̄⁴ instituto significat res:
 ex instituto significat res. de. *Concepty naturaliter et p̄³ instituto significat res:*
 voces vero p̄ instituto et proximie significant concep-
 tiones ai, et remotē res: scriptura p̄ instituto et
 proximie voces, deinde eorum concepty. Deniq̄ res
 significant q̄ oīa etiā docentur a Fon. l. p. c. 10.
 q̄bḡ p̄t ad i. c. 11. quod a nobis explicatū fore ē
 in proemio logica. q̄ 4. a. 4. Itaq̄ res nihil signi-
 ficant sed tantummodo significant a conceptib^{us} vocib^{us}
 et scriptis. Concepty vero et significant res et
 significantur tum a vocib^{us} tum a scriptis:
 Voces etiā significant concepty et res, et praterea
 significantur a scriptis. Deniq̄ scripta tantū
 significant, et ō significantur nisi a suis conceptib^{us}.
 medijs, de q̄bḡ tū sicut oīa oīa minit, eo quod sese
 habeant sicut concepty, verū quando q̄dē scripta
 et voces int̄ scripta etiā sunt res, quō ipsū
 de conceptib^{us} quōq̄ unā reflexō recipiantur di-
 acendum ē.

Quarta sicut simplices vocem conceptus nec veri sunt 4. docu.
 nec falsi ita etiam simplices voces et scripta, ut scilicet
 ut Nomen, et Verbum. u. g. fono Album, hircocera, et si
 ent oes conceptus complexi hoc e in enunciationem com-
 positi necessario aut veri aut falsi sunt; Ita etiam oes
 voces aut scripta complexa, vel sunt vera vel falsa
 Ratio e quia signa sequitur natura signati, seu vo-
 ces et litterae sunt signa enunciationum mentalium
 sicut si illa necessario semper vera aut falsa sunt
 etiam vocales enunciationes et scripta necessario vera
 aut falsa erunt.

Circa hoc caput primo signa duplici
 notandum atque e significare et signum dupliciter accipiuntur
 scilicet aliquando latet, sicut improprie, quo se ipsa signum dicitur
 utur quod inuadit ad alterius cognitionem regeneranda
 vel ut Fon. c. 8. describit quod alicui Potentiae
 agnoscanti aliquid representat, quo sensu etiam
 conceptus, sensationes et species intelligibiles, et sen-
 sibiles q a Fon. alijs, rebus autibz nominantur ^{Conceptus et rebus}
 formalia et naturalia signa, sunt tamen improprie ^{intelligibiles non}
 e et minus usitata signa, ut etiam fateb Fon. c. 8. c. ^{signa.}

Dices si conceptus et id genus res non sunt proprie
 signa, quid ergo sunt? R. ea ad Arist. hic et in lib.
 de Ana, nominari similia et magis et similibus
 dices. Proprie dictum igitur signum e ut colligo ^{istis signis}
 ex S. Th. et S. August. a pud ipsum citato, in p. 1. c. 1.

3. p. q. do. n. 4. alijsq; locis ꝛ citat Bergom
 Verbo. Signū .n. 1. et .2. id per quod prius cogniti
 in alicuius rei occulte cognitio nem deueniunt
 qua descriptio ne legitur sola illa signa q; Fon:
 appellat instrumentalia proprie dicta signa e
 atq; in hoc ab omni proprie dictis signis differre.
 quod signa proprie dicta prius in se ipsis ab
 illis saltem cognoscenda sint aliqua peculiari
 cognitione, quam in alteris in cogniti cogitio
 nem deducamus, ut fung, et fertum stramineum.
 Sed improprie dicta signa non debent praecognosci
 ut bene docet Fon. ibidem. Et .n. 95 p. con
 ceptum suum C. q; e signū improprie dictum quod
 vocant formale et naturale q; cognoscere .n. q.
 Aurum. B. V. milleq; alia, quae cuius de conceptu
 suo nunquam reflexe cogitet. Sed igne vel aren
 a nisi in oculis latera nemo sciet saltem hac via, nisi
 peculiari notitia eorum signa nempe factu aut tra
 mineum fertum percipiat illaq; cognitione in intellectu
 postmodum aliam distinctam conceptione cogitatione.
 De ipso igne aut arena suscipiat.

Hanc duplicem conceptione signi propterea volui an
 signa ista innotare tū ut estaret prisam et Latā signi ac
 ceptione qua cum Fon. pleriq; magis a philosophib;
 innotata fuerit. nō sitata fuisse: tū ut hinc cogere mōdū solvere, aut

Sola Inven
 instrumentalia proprie
 dicta signa

tas ac difficiles obiectioes sub q^{ib} Conimb. fieri faciunt
bere ai duntur, propterea tantum quod nimis o perose
proprie dictam signi rāōem in conueptib. et p^{er}o
q^{ue} p^{er}sertim sensib^{il}ib^{us} conentur fieri, q^{uod} tamē facile
Johni possant si negentur ēē proprie dicta signa.

Tres igr conditiones ad proprie dicti signi rāōem ^{ma g^o ad signu}
necessariae sūt. Prima ut ipsam signum p^{ri}o ^{aria ē, ut: sig}
significatum cognoscatur adeoq^{ue} notig sit suo signi ^{nam p^{ri}mo quā sig}
cato iuxta illud. S. Augustini. Cum signu m^{it}u da
tur si nesci entē mē m^{it}erit caig rē sit signu da
are me nihil p^o. Si dubites qualis debeat ēē cog^{no}
nitio qua ipsum signu p^{re}cognoscit? ^{Co^{gn}itio signi}

Th. cit. a. 4. signum primo m^{it}positum ēē, ad illud ^{debet ēē intelle}
significandū quod etiam sensu percipit, et iuxta illa ^{etualis p^{er}ceptio}
acceptiōē a. S. Aug. quē etiam Lou. c. 8. citat his
uerbis definitum ēē quod et seipm sensu et p^{re}
ter se aliqd nō offendit, sed per usum loquentiū
traditū et extensum ēē ad significandū etiam signu
intelletuale quod solo intellectu percipitur adeoq^{ue} ^{ad a^gditio.}
signu ^{debet p^{re}cognosci ab intellectu, p^{er}sona q^{ue} etiam sex^u}
Secunda conditio ē ut aliqua rāō inter signum nū et significatu.

et significatū m^{it}ercedat quā facit ut illud iuxta
suam naturatē pro p^{er}sione nō quiescat in soligfi
gni cognitione donec etiā illig significatū p^{er}ci
piat. Si queras qualis an rāōis debeat ēē ista rāō?

Ad primum. signa ex instituto non nisi rationem
habere ad sua significata ratio est quia proximum eorum
fundamentum quod est institutio est tantum denominatio
illis ex trinscisa, intrinseca u. instituto si et
signorum auctori. Atque ad rationem realem operari
ut fundamentum cum solo rationis vinculo sit
iuxta doct. supra. in prod. rationis. n. 4. ex. 5.
Tunc tradita. Ex hoc consequens est ut aliquid possit
ex instituto seipsum proprie significare quia ad
signum ex instituto sufficit ratio rationis qua inter
una eandemque rem diversis conceptibus
intercedere potest. Exemplo sint ista verba, tan se
qua alia ex instituto significantes teste For. 8. l.
c. 21. Nomen vox sonus uerbum, casus etc. Nomen
in nigra. Si. Augustinus omnia nomina significant inter
quoniam ita quod et illud sit. consequenter seipsum signifi-
cavit. Respondet ideo signa naturalia habere
realem rationem ad sua significata. Realem
nigra actualiter tunc quando etiam significata ex
istunt ut fumus ad ignem accessum uel saltem
aptitudinalem quoniam significata de facto non dum
existunt ut signa futura tempestatibus aut horis

Tertia additio. Tertia. Ex 7. sequitur Tertia conditio ad signum
distinctio ut proprie dicitur nomen, nempe aliqua distinctio inter
signum et significatum signum et significatum, si signum naturale sit a par-

le rei ante operacionem illam ~~est~~ interuenire inter sig-
 num et signatum ideoz, ut si seipsum naturali ter sig-
 nificare; sicut go instituto: sufficiet qden distinctio
 raris ut unu idem scripta significat frequentigta
 interuenit etiam realis ut inter scripta uoces, qe
 ty et res qua realiter inter se differant uideri de
 hac re possant plura apud Lon. q. 1. a. 2.

Notandum 2do, signu proprie dictu quod ab instur-
 mentali o difert, proprie dicitur in signu naturale
 siue artificiale siue ad placitum. Qua distinctio
 doctus ab arte in. h. c. et bene explicat a Fox. c. g.
 Deinde signa ad placitum uel ut Fox. nominal ex
 instituto dicitur possat, in doctrinali a q. sanctor
 et scripta q. utimus in scis ad alios docendos et
 in Non Doctrinalia uicimodi sunt oia statu-
 ralia signa et multa ad placitum q. alijs usibz
 subserviunt ut signa artificia m. di. Signu Doctri-
 nale idem e quod hermenia, seu interpretatio
 ac dicitur porro se in Completo et in Incom-
 plexu. Completo bifari am aut p. q. uita
 c. 2. Antep. Late nimirum quo sensu id e quod
 orio uocalis aut scripta: aut sic de quo sensu id e
 e quod enunciatio. Incompleto et simplex late
 dicitur q. q. no significat enunciatio mentalem
 ut ibidem diximus: sed proprie et usitate in complexu

et simplex signum illud videtur quod significat
rem mediante uno tunc conceptu. Subdividatur in
categoriam substantivam et in categoriam adjectivam. Categoria

Istius categoriam
substantivam

q. tam per se sumptis quam cum alio iunctis, tam in
positione quam extra, aliquid significat et illud
presentat ut albus currit et cetera nomina et verba
tam finita quam infinita, tam adiectiva quam
substantiva tam propria quam meta physica

Istius categoriam
adjectivam

quod ex se nil significat
nullamque peculiarem conceptum in generat sed cum alio
iunctum tribuit illi modo significandi, ut omnes
nulli, quilibet ac fere omnes voces quae a primis Grammaticis
eos spectant ad 4. postremas partes orationis.

Denique veteres Latini, categoriam substantivam terminantem
vix subdividunt, nisi in univocum et aequivocum
singulare et coeundem. quas divisiones Donatus
a. c. 18. usque ad finem bene explicat. Ad huius
libri institutum accommodatis dividetur signum
ex instituto simplex et categoriam adjectivam in voca-
le et scriptum, et utrumque in Nomen et verbum,
illaque ad nomen et verbum referantur, de quibus
Artes, 2. propositio sequens capitulum.